

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat 23 december 2023/11 Tevet 5784, Wajigasj, Beresjiet/Genesis 44:18 - 47:27

Tanach blz. 94 - 101

Haftara: II Sjmoeël 18:24 - 19-9

Tanach blz. 646 - 648

Vertaler: Channa Kistemaker

Commentaar: **Burton L. Visotzky** is emeritus docent Midrasj en Interreligieuze Studies aan het Jewish Theological Seminary.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Een lied van hoop

In een merkwaardige voorafschaduw van het boek Exodus lezen we in de sidra van deze week (Beresjiet 46:8): “*we’ele sjemot* – Dit zijn de namen van de kinderen van Jisraël die naar Egypte kwamen. . .” Dit is letterlijk hetzelfde verslag als het openingsvers van het boek Exodus. Maar daar zijn de namen alleen beperkt tot Jaäkovs werkelijke zonen, en de volledige opsomming van hun eigen nakomelingen ontbreekt.

Hier krijgen we echter de lijst van de zonen van Jakob, en ook van zijn kleinzonen. Merkwaardiger is dat er zelfs sprake is van achterkleinzonen: de zonen van Juda's zoon Perets, Chetsron en Chamoel worden vermeld (Beresjiet 46:12), evenals enkele anderen. Merkwaardiger en merkwaardiger: naast de matriarchen die de vrouwen van Jaäkov/ Jisraëel waren, leren we de naam van Jaäkovs dochter Dina (Beresjiet 46:15) kennen. En dan ontdekken we, hoewel ze niet bij name genoemd worden, in datzelfde vers dat Jakob zonen en dochters had (let op het meervoud)! De enige dochter van Jaäkov die we bij naam kennen is Dina; en we weten alleen over haar dankzij haar trieste ervaring en vermoedelijke verkrachting door Sjechem, een plaatselijke prins, en de slachtpartij door haar broers die daarop volgde. (Beresjiet 34)

Maar kijk goed, want het meest merkwaardige van alles is de vermelding van Jakobs zoon Asjer, en Asjers dochter Serach. Serach bat Asjer is de kleindochter van Jaäkov. Ze wordt opnieuw kort genoemd in een andere genealogische lijst in Bemidbar/Numeri 26:46, en ten slotte in 1 Divree Hajamim/1 Kronieken 7:30. Serach bat Asjer wordt drie keer in de Bijbel genoemd; en in tegenstelling tot haar tante Dinah lijkt ze de vermelding te hebben verdiend zonder extreem lijden en geweld.

Haar herhaalde verschijning is een van die gelegenheden in Tenach die schreeuwen om Midrasj teneinde de gaten op te vullen. Binnen de Tora lijkt haar voornaamste deugd te zijn dat zij tot de Jisraëlitische clan behoorde die tijdens de hongersnood naar Egypte trok om te leven van de vrijgevigheid van haar lang verloren gewaande oom Jozef. Maar het is moeilijk te zien wat haar onderscheidt van haar naamloze (en ongetelde) zussen die ook de reis maakten. Maar door Midrasj, zoals Alice in Wonderland kijkend door de spiegel, hebben de rabbijnen ons in Serach bat Asjer een heldin voor onze tijd gegeven!

In het begin van de derde eeuw na Christus stellen de rabbijnen zich voor dat Serach na eeuwen nog steeds in Egypte leeft, wanneer de Jisraëlieten aan de vooravond van de Uittocht staan. Voordat ze Egypte kunnen verlaten, moeten de Jisraëlieten een gelofte vervullen die hun voorvader Joseef hen had opgelegd. In de allerlaatste verzen van Genesis, die we volgende week zullen lezen, bezweert hij ze: "Neem mijn lichaam van hier mee". (Beresjiet 50:25)

Maar op dat punt in het verhaal van de Uittocht zijn er eeuwen verstreken sinds de Jisraëlieten Egypte binnenkwamen. Was er nog wel iemand die zich de gelofte herinnerde die Joseef hen liet afleggen? Mosje natuurlijk! Te midden van het tumult van de Uittocht worden we stilletjes geïnformeerd: "En Mosje

nam het lichaam van Joseef mee . . ." (Exod. 13:19). Hoe wist de trouwe Mosje waar het lichaam van Joseef begraven was? De Tosefta Sotah (4:3) leert dat onze heldin, de eeuwenoude Serach bat Asjer, hem vertelde: "In de rivier de Nijl liggen de beenderen van Joseef!"

Vele eeuwen na de Uittocht, lang nadat het Land Jisraëel was veroverd, kwam een slechterik genaamd Sheba ben Bichri in opstand tegen koning David (2 Sjmoeëel 20). Seba zocht zijn toevlucht in een stad die Davids generaal Yoav vervolgens belegerde. Yoav dreigde die stad te vernietigen als ze Sheba niet overgaven. De Bijbel leert dat een 'vroedvrouw' hen de raad gaf de rebellie op te geven en zo de stad te redden. Wie was die naamloze wijze vrouw, vragen de rabbijnen een millennium later (Pred. Rabba 9:18:12)? Waarom ze Serach bat Asjer was; wie anders?

Hoe lang leefde Serach? Eén midrasj (Pesikta Derav Kahana 11:13) meldt dat de wijze rabbijn Jochanan uit de derde eeuw na Christus beweerde dat toen de Rode Zee zich scheidde, de watermuren die zich vormden als een ondoordringbaar net leken. Serach bat Asjer kwam opdagen om hem te corrigeren en zei: 'Ik was daar! De watermuren hadden transparante ramen!'"

Het is verleidelijk om iets toe te voegen aan Serachs avonturen. Misschien kunnen we suggereren dat ze zich in een andere belegerde stad, Jeruzalem, bevond toen de koning van Babylonië, Nebukadnezar, deze omsingelde op de tiende Tevet, wat dit jaar [2020, red.] toevallig op 25 december valt. Of misschien was Serach er om ons te redden op zoveel andere 25 decembers tijdens pogroms in het Vestigingsgebied [woongebied voor Joden in Rusland, red.].

Woont Serach vandaag nog onder ons?

Een late Midrasj, waarschijnlijk rond het jaar 1300 v.d.g.j., genaamd Sefer Hajasjar, vertelt ons in commentaar op de sidra van deze week waarom Serach het verdiende om eeuwig te leven. Toen de zonen van Jaäkov tijdens de hongersnood naar Egypte gingen en daar werden opgewacht door hun lang verloren gewaande broer Joseef – die hen vergiffenis schonk, hen te eten gaf en hen hielp te overleven – beseften dat ze hun vader moesten inlichten, die nog steeds vol spanning wachtte op hun terugkeer naar het land Kanaän. Het zou moeilijk zijn om hun vader op de hoogte te stellen van het wrede bedrog dat ze hem hadden begaan, waardoor ze hem al die jaren lieten geloven dat zijn geliefde Jozef dood was, en toekeken hoe Jaäkov eindeloos om hem rouwde. Wie konden ze sturen om hem dit verschrikkelijke, maar toch nieuw leven schenkende nieuws te vertellen?

De broers stuurden Serach bat Asjer. Zij pakte haar lier en zong voor de oudere Jaäkov: 'Od Joseef chai – Joseef leeft nog' (Beresjiet 45:26). Toen hij haar lied hoorde, viel hij bijna flauw; want ondanks al zijn jaren van wanhoop was hij toch blijven hopen. Od Joseef chai, zong ze; precies de woorden die Jaäkov zo graag wilde horen. Terwijl de tranen over zijn wangen stroomden, beloonde Jaäkov zijn kleindochter voor het brengen van zulke goede tijdingen. Hij zegende haar en beloonde haar met de belofte dat ze voor altijd zou leven.

Moge dat lied altijd onze hoop zijn: 'Od Joseef chai'. Zolang Joseef nog leeft – en via ons zijn familie, die onze familie is, vergeeft en voedt – leven Serach en het Joodse volk voor altijd.